

Afgørelser – Reg. nr.:

Fredningen vedrører:

Bemærkninger:

Domme:

Taksationskommissionen:

Miljø- og Fødevareklagenævnet:

Fredningsnævnet:

Forslag:

Dispensationer: sidst i filen med den nyeste til sidst

FREDNINGSNÆVNET >

FREDEDE AREALER

Kommune: Gram

Ejerlav: Stensbæk

Matr.nr.: 1

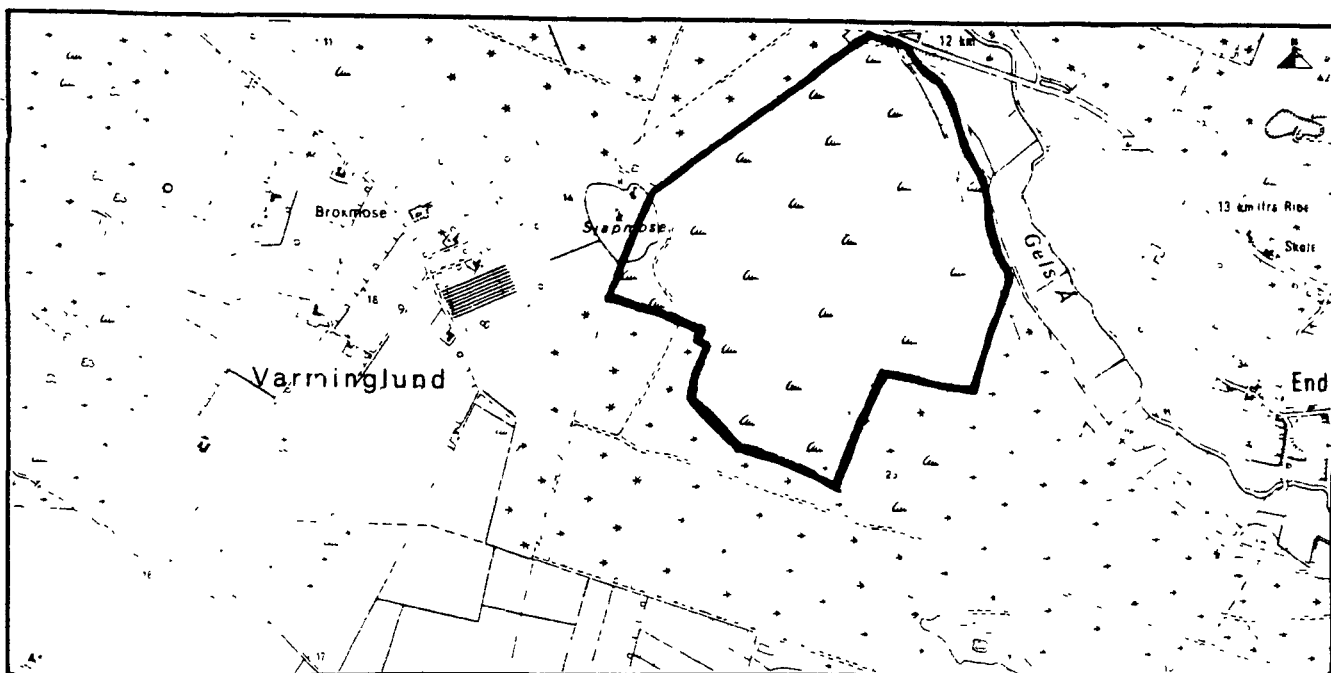
Lokalitet: Aaskov hede

J.nr.:

F.N. j.nr.: 44/1950

O.F.N.j.nr.:

F.P.U.j.nr.: 540-90-2-77

Reproduceret af Sønderjyllands Amtsråd med tilladelse (A400/76) af Geodætisk Institut.

Kort nr.: 1112 I SØ

Skala: 1:25.000

Bekendtgjort:

Sagsrejser:

Fredningsnævnets ~~kendelsesdato~~ ^{deklaration:} 10.10.1952

Kort udarbejdet dato: 15.8.1977

Overfredn.nævnets kendelsesdato:

Kort revideret dato:

Arealstørrelse: ca. 130 ha

Ejerforhold: Staten

Interessezone: I (landområde af største interesse)

Påtaleret: Fredningsnævnet og
naturfredningsrådet

Formål: At opretholde områdets karakter af indsand.

Diverse:

Indhold:

Arealet skal henligge i dets nuværende tilstand uden forstlig behandling, kultivering eller afvanding. Bjergfyr, rødgran og lign. (men ikke enebær) fjernes af statsskovvæsenet ved passende hugst. Arealet skal holdes fri for selvsået opvækst. Lyngslåning må ikke finde sted.

Det er statsskovvæsenet tilladt at bevare, anlægge og vedligeholde brandlinier samt de nødvendige veje, stier og grøfter.

F r e d n i n g s d e k l a r a t i o n .

Efter forhandling mellem naturfredningsrådet, Tønder aasts fredningsnavn og statskovvæsenet pålægges der herved det den danske stat, direktoratet for statskovbrug, tilhørende uboplantede areal Aaskov Hede nedennævnte fredningsærrvitut med det formål at opretholde områdets karakter af indsaad.

Aralet udgør hele afdeling 253 og største delen af afd. 254 og er beliggende i den nordlige spids af Højrup sogn i en trekant med spidsen ned mod Gjelbro, grænsende mod øst ind til Nøderølev amt og mod vest til Ribe amt, med grænser som angivet på det deklarerende vedhæftede afride af matrikelkortet.

Aralet er matrikuleret under art. 1 Stensbæk ejerlav, Højrup sogn, parcel 33/10 delvis og 15 delvis af kortblad 15, parcel 53/10 delvis af kortblad 16 og parcel 24/15 og 25/17 delvis af kortblad 14, alle underupskov kortdistrikt.

Der pålægges aralet fredningsærrvitut, saaledes at det skal henligge i dets nuværende tilstand uden forstlig behandling, kultivering eller afvanding, dog saaledes at tilstedeværende, plantet eller selvsket bjergfyr, rødgran og lign. (men ikke ensbarbuske) fjernes af statskovvæsenet ved passende hugst. Aralet skal i fremtiden holdes fri for selvsket opvækst. Lyngulåning må ikke finde sted.

Det er statskovvæsenet tilladt at bevare, anlægge og vedligeholde brandlinier, at anlægge og vedligeholde de af hensyn til driften af de omgivende afdelinger nødvendige veje og stier, at lade græsset fra disse arealer henvær de fredede områder og videre

Statsskovvesenet er villig til i givet fald at forhandle om anlag af veje, etier og ledegrøfter, som det måtte være nødvendigt at føre over de fredede arealer.

Åtalsberettiget er såvel fredningsnævnet for Tønder amt som naturfredningsrådet.

Servituten vil være at tinglyse på den den danske stat, landbrugsministeriet, tilhørende ejendom af tingbogen for Ændrupskov bd. 1 bl. 21, art. 1 Stensbæk ejerlav, Højrup sogn.

Med henblik på de ejendommen påhvillende byrder og høftel-
ser henvises til tingbogen.

IRETORATET FOR STATSSKOVBRUGET, den 10. oktober 1952.

sign. N.B. Ulrich

/ sign. J. Vestergaard

Foranstaaende fredningsdeklaration tiltrædes.

Naturfredningsnævnet for Tønder Amt, den 22. oktober 1952.

sign. Engelstoft
fmd.

sign. E. Pæske
sognev. medl.

Indført i dagbogen for retskreds nr. 90, Frøse herred m.v.
den 31/10 1952.

Forevist kort.

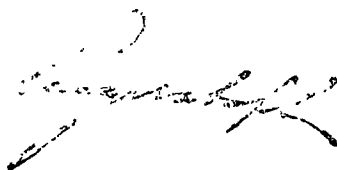
Lyst tingbog Ændrupskov art. 1 Stensbæk.

sign. Friis Jespersen.

Naturfredningsnævnet
for
Tønder amt

/ bekriftens rigtighed bekræftes.

10. oktober, den 22. november 1954.

DISPENSATIONER>

Afgørelser - Reg. nr.:

Herunder ses afgørelser i dispensationssager for denne fredning

~~Nat~~fredningsnævnet for Sønderjyllands
amts nordlige fredningskreds
civildommerkontoret, Gammelting 2,
~~6100 Haderslev~~ 6100 Haderslev.
~~XXXXXX~~ tlf. 04-523802
~~XXXXXX~~
~~XXXXXX~~

REG. NR.

1948.010

Den 14. april 1987.
J.nr. FR. 9/87

Ved skrivelse af 10. februar 1987 har Lindet skovdistrikt fremsendt sålydende skrivelse til nævnet:

"Lindet skovdistrikt administrerer de to staten tilhørende indsander: Aaskov Hede og heden umiddelbart nord for Ballumbjerg. Indsanderne er beliggende i Stensbæk plantage under Gram kommune. De er fredet ved to deklARATIONER begge af 10. og 22. oktober 1952 tinglyst 31. oktober 1952 med det formål at opretholde områdernes karakter af indsander. Fredningerne tillader imidlertid ikke den he-depleje, som distriktet skønner er nødvendig for at opretholde fredningernes formål.

Da fredningerne blev lavet, fremstod de to indsander overvejende som lyngheder. Indsanderens vegetation har siden da skiftet karakter, og de fremtræder i dag overvejende som græsarealer.

Distriktet ønsker at genskabe de tidligere lyngheder og foreslår, at dette sker over en længere årrække ved en kombination af afbrænding og slåning samt i mindre grad harvning. Distriktet søger derfor fredningsnævnet om den nødvendige dispensation fra deklARATIONENS bestemmelser, således at der kan foretages den til indsanderens genskabelse og bevarelse som lyngheder nødvendige pleje efter distriktets nærmere bestemmelse."

Skrivelsen har været fremsendt til Sønderjyllands amtskommune, plan- og fredningsvæsenet, til udtalelse.

Ved skrivelse af 7. april 1987 udtales:

" Vedlagte ansøgning tilbagesendes fredningsnævnet, idet fredningsafdelingen meget skal anbefale den ansøgte dispensation.

Fredningskendelsens forbud mod lyngslåning skyldes formentlig, at man ved fredningens gennemførelse ønskede at stoppe ukontrolleret lyngslagning, som har virket uskønt. I mellemtider har man indhøstet erfaringer med pleje af lyngarealer, som bl.a. viser, at lyngarealer skal afslås/afgræsses, for at kunne forynge sig og derved

Klopp til fredningsreg. H.T.

bevare hedepræget.

Der findes arealer med tør lav-hede indenfor det fredede område, som efter afdelingens opfattelse ikke har plejebehov. Disse arealer er biologisk meget værdifulde og særdeles følsomme overfor færdsel, herunder kørsel med maskineri. Man skal derfor anmode om, at det henstilles til skovdistriktet, at fredningsafdelingen kontaktes for en gennemgang af arealerne inden plejen iværksættes."

Fredningsnævnet meddeler i medfør af naturfredningslovens § 34 dispensation til den ansøgte pleje af Aaskov Hede og heden nord for Ballumbjerg. Forinden plejen iværksættes, bedes skovdistriktet kontakte amtskommunens fredningsafdeling.

Lind Larsen

Fredningsnævnets afgørelse kan påklages til overfredningsnævnet senest 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt. En tilladelse eller dispensation må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Er klage indgivet, må tilladelsen eller dispensationen ikke udnyttes, med mindre den opretholdes af overfredningsnævnet. Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 5 år fra dens meddelelse.

SKOV OG ...

Sendt til:

Lindet skovdistrikt, j. Li 242o.

Sønderjyllands amtskommune, fredningsafd., j.nr.8-7o-52-1-511-1/87.

Gram kommune, teknisk forvaltning.

Skov- og Naturstyrelsen, 3 ekspl.

Danmarks Naturfredningsforening + lokalkomitéen.

FREDNINGSNÆVNET FOR SØNDERJYLLANDS AMT

Domhuset, Kongevej 41; 6400 Sønderborg, tlf. 73 42 41 21, fax. 74 42 41 23

REG. NR. 1948.01.

Den 7. juli 1999 behandlede formanden, dommer Claus Kejser, følgende sag på dommerkantoret:

J.nr. 20/1999:

Ansøgning fra Linnet Statsskovdistrikt om tilladelse til hedepleje på arealer tilhørende Skovdistriktet.

- § 50 -

Der fremlagdes skrivelse af 4. marts 1999 med bilag fra Sønderjyllands Amt, Miljøområdet, j.nr. 8-70-51-3-531-8-96.

Det bemærkes, at sagen af Nævnet har været behandlet på skriftligt grundlag, og at det amtsrådsvalgte medlem, Thomas Lauritzen, og det kommunalvalgte medlem, Helge Jensen (Skærbæk kommune), Henry Hansen (Gram kommune) og Jens Peter E. Jørgensen (Nr. Rangstrup kommune) har deltaget i afgørelsen.

Det fremgår af sagen, at hedepleje i form af afbrænding ønskes foretaget på 7 arealer, hvoraf de 6 er fredet. Det drejer sig om følgende:

1. Den vestlige del af Rømø, Skærbæk kommune, omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 17. december 1985,
2. Kirkeby, Juvre, Skærbæk kommune omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 22. oktober 1947,
3. Sydsiden af Fladså, Gram kommune, omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 30. september 1978,
4. Enderupskov, Gram kommune, omfattet af fredningsdeklaration af 22. oktober 1952,
5. Areal nord for Ballumbjerg, Gram kommune, omfattet af

Skov- og Naturstyrelsen

J.nr. SN 1996 - 12 11 / 8 - 0006 Bil.

Akt nr 3

fredningsdeklaration af 22. oktober 1952, og
7. Helm Polde, Nr. Rangstrup kommune, omfattet af frednings-
deklaration af 22. oktober 1952.

Fredningerne har i det væsentlige til formål at bevare arealerne i deres nuværende tilstand, således at landskabets karakter bevares.

I Overfredningsnævnets afgørelse vedrørende det under 1) nævnte område, er det anført, at fredningen bl.a. har til formål at bevare de landskabelige værdier, der knytter sig til variation i klitheder, græsarealer, strande, enge og vådområder, og det er i afgørelsen bestemt, at Sønderjyllands Amt på arealer, der ikke ejes af Staten, har ret til at foretage naturpleje til opfyldelse af fredningens formål, herunder afbrænding af hedearealer.

Med hensyn til det under 2) anførte område, er det ved fredningen bestemt, at det skal bevares i dets nuværende naturlige tilstand, medens græsning og lyngslagning kan finde sted i hidtidigt omfang.

I Overfredningsnævnets kendelse af 30. september 1978 (område nr. 3) er det bestemt, at de fredede arealer skal bevares i deres nuværende tilstand, således at landskabets karakter af åbent, overvejende udyrket, lyngdækket og utilplantet område bevares. Det er videre bestemt, at på arealer, der ikke er opdyrket, har fredningsmyndighederne ret til at opretholde den ønskede naturtilstand, eventuelt ved afgræsning.

I de under 4), 5) og 7) nævnte fredningsdeklarationer er det bestemt, at de pågældende arealer skal henligge i deres nuværende tilstand uden forstlig behandling, dog således, at visse bevoksninger skal fjernes ved passende hugst, og arealerne skal holdes fri for selvsæt opvækst. Det er anført, at lyngslåning ikke må finde sted.

Det fremgår af ansøgningen, at Skovdistriktet ønsker at afbrænde arealerne for at få ny hedevegetation. Det foretages ved rotations-afbrænding, hvor der hvert år

afbrændes mindre parceller af de ansøgte arealer. I løbet af 10 år forventes alle arealerne at være afbrændte, og der ansøges derfor om en 10-årig dispensation. Amtet har vurderet, at afbrænding er en udmærket metode til at opnå den ønskede tilstand. Amtet er indstillet på at meddele den dispensation, der kræves efter naturbeskyttelseslovens § 3 på nærmere angivne vilkår.

Det er oplyst, at område nr. 1), 2) og 7) ligger indenfor de udpegede EF-habitatområder, hvilket efter bekendtgørelse nr. 782 af 1. november 1998 om afgrænsning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder § 4, stk. 1, medfører, at der ikke må gives dispensationer m.v., såfremt dette kan indebære forringelse af områdets naturtyper og levesteder for arterne eller kan medføre forstyrrelser, der har betydelige konsekvenser for de arter, området er udpeget for.

Efter Amtets vurdering vil det ansøgte forbedre områdets naturtilstand og ikke medføre betydelig forstyrrelse.

Ved de under 1)-3) nævnte fredningssager har Danmarks Naturfredningsforening stået som sagsrejsere. I et høringssvar har Foreningen meddelt, at man ikke har bemærkninger til det ansøgte.

I de under 4), 5) og 7) nævnte deklamationer er der tillagt Naturfredningsrådet påtaleret. Efter forretningsordenen for fredningsnævnet er der givet Skov- og Naturstyrelsen lejlighed til at udtale sig.

FREDNINGSNÆVNETS AFGØRELSE:

Formanden, det amtsrådsvalgte medlem og de kommunalvalgte medlemmer for Skærbæk og Nr. Rangstrup kommuner er af den opfattelse, at Nævnet under hensyn til fredningernes formål om at bevare landskabets karakter kan imødekomme det ansøgte på vilkår:

at afbrænding skal ske i perioden mellem 1. august og 1. april, og

at der ikke må etableres brandbælter ved jordbehandling (harvning, fræsning, pløjning m.v.).

Det kommunevalgte medlem for Gram kommune har ikke kunnet godkende en dispensation, idet det ønskede formål må kunne opnås på anden måde end ved afbrænding.

Da det herefter indenfor hver kommune er flertal i Nævnet meddeles der i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, dispensation på de ovenfor nævnte vilkår til hedepleje ved afbrænding af arealerne ved rotations-afbrænding. Det godkendes, at rotations-afbrændingen kan ske over en 10-årig periode.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 66 bortfalder tilladelsen, såfremt en påbegyndelse af hedepleje ikke er sket 3 år fra dato.

Claus Kejper

Afgørelsen kan inden 4 uger fra dens modtagelse indklages for Naturklagenævnet af ansøgeren og forskellige myndigheder. Først når det efter klagefristens udløb er konstateret, at afgørelsen ikke er indbragt for Naturklagenævnet, kan dispensationen udnyttes.

Klage skal indsendes skriftligt til **Fredningsnævnet for Sønderjyllands Amt, Dommerkontoret, Kongevej 41, 6400 Sønderborg**, der videresender klagen til Naturklagenævnet sammen med sagens dokumenter.

/kb

Fredningsnævnet for Syddjylland Sydlig del

Dokken 1
6700 Esbjerg
Tlf.: 9968 8800
E-mail: syddjyllandsyd@fredningsnaevn.dk

30. august 2022
FN SJS 32/2022

FN SJS 32/2022: Ansøgning om dispensation fra Naturstyrelsen om naturpleje inden for fredningen af Åskov Hede på ejendommen matrikel 380, Enderupskov, Gram.

Fredningsnævnet har den 24. maj 2022 modtaget en ansøgning om dispensation fra Naturstyrelsen om naturpleje inden for fredningen af Åskov Hede på ejendommen matrikel 380, Enderupskov, Gram.

Ifølge ansøgningen ønsker Naturstyrelsen at ændre driften i form af afbrænding af Åskov hede, del af Natura 2000-område (nr. 253), samt afgræsning af får. Som del af græsningen vil der blive sat flytbare hegn omkring områder af varierende størrelser på 10 – 30 ha. Der ønskes en tilladelse til at foretage plejetiltagene for en periode på minimum 10-årig.

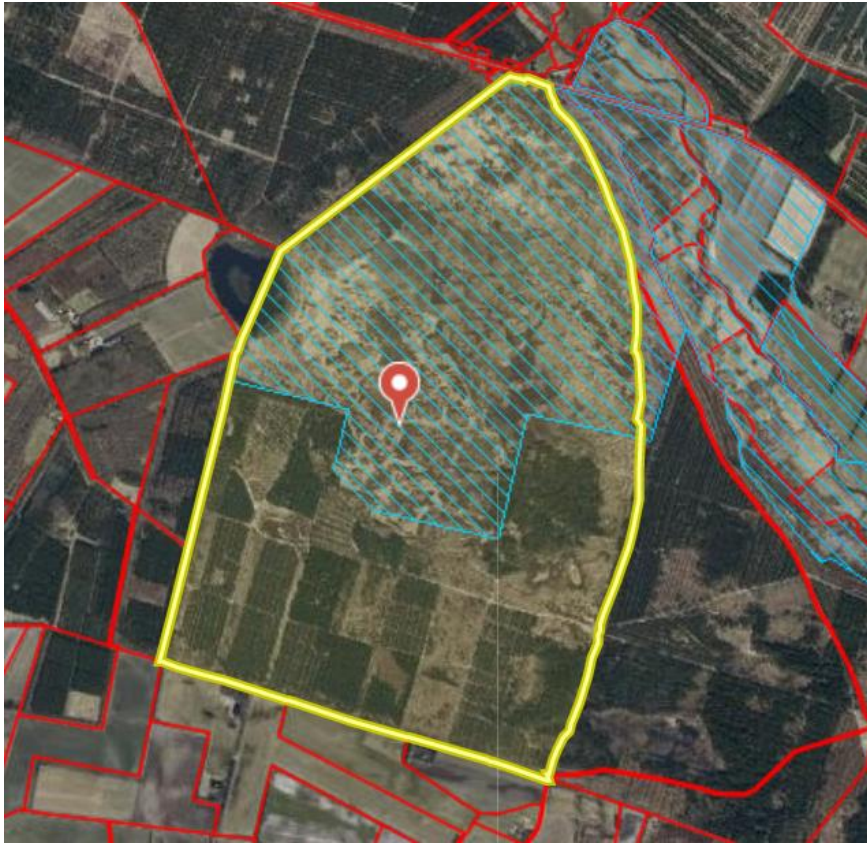
Området er omfattet af Fredningsnævnets deklaration fra den 10. oktober 1952. Fredningsnævnet skal som følge af fredningen meddele dispensation til det ansøgte.

Fredningsnævnets formand har i medfør af forretningsordenen for fredningsnævn § 10, stk. 5, besluttet at meddele Naturstyrelsen dispensation fra fredningen som anført i afsnittet ”Fredningsnævnets afgørelse”.

Sagens baggrund:

Af fredningsbestemmelserne fremgår, at arealet skal henligge i dets nuværende tilstand uden forstlig behandling, kultivering eller afvanding. Bjergfyr, rødgran og lign. (men ikke enebær) fjernes af statsskovvæsenet ved passende hugst. Arealet skal holdes fri for selvsået opvækst. Lyngslåning må ikke finde sted.

På kortet nedenfor ses matr.nr. 380 markeret med gult omrids. Det med blå skraverede viser fredningens udstrækning.

Om baggrunden for ansøgningen er det oplyst:

”...

Naturstyrelsen ønsker at forbedre naturværdierne på arealet med fokus på at bevare den som visse og revlings indlandsklit, med islet af urter såsom klokkeensian, gøgeurter og guldblomme, samt flere arter af ulvefod. Åskov hede er under tilgroning med vedplanter, invasive arter og diverse græsser. Dette bekræftes af Miljøstyrelsens basisanalyse 2022-27 for Natura 2000-området. Lyngen er flere steder gammel og uden foryngelse, og store områder er domineret af blåtop eller bjerg-rørhvene. Uden en aktiv pleje af området vil hedens tilstand forværres yderligere, og revling og visse, som er karakterplanter på udpegningsgrundlaget for habitatområde 262, vil sandsynligvis forsvinde sammen med de eksisterende rødlistede - og bilags arter ... Ud over naturværdierne, så har Åskov hede med sin åbne karakter med markante indlandsklitter en stor æstetisk værdi, som vil kunne fremmes ved at forbedre naturtypen indlandsklit. Der er tidligere givet tilladelse til afbrænding i en 10 årig periode fra 1999 – 2009, grundet hedens tilgroning med græs.

...”

Det fremgår videre af ansøgningen, at Åskov hede ud over fredningen tillige er et Natura 2000 område og en del af Natura 2000 – basisanalyse 2022 – 2027, som på nuværende tidspunkt er i høring. Del af udpegningsområdet for habitatområde 262 er Visse-indlandsklit (2310) og Revling-indlandsklit (2320), og der er nærmere beskrivelse i ansøgningen om, at ”naturtypen visse-indlandsklit er i moderat tilstand. Det skyldes med god sandsynlighed tilgroning af græs, som et produkt af manglende pleje, især i form af græsning, hvilket også omtales i basisanalysen”. Bekæmpelse af invasive arter som bjergfyr kan være nødvendig for at sikre naturtypen. Der er kortlagt flere arealer med visse-indlandsklit. En fjerdedel af arealet har en større dækning af middelhøj græs- og urtevegetation, end optimalt for naturtypen.

Området med naturtypen revling-indlandsklit er i 2019 vurderet til at være i god tilstand, dog ses en høj dækningsgrad af græs i området. Det er en naturtype, som kræver græsning. Arealet i Åskov hede har flere indlandsklitter med meget sparsom vegetation og udbredt rensdyrlav. Disse områder

tåler ikke hård afgræsning eller afbrænding. Dog er der enkelte lavninger med gammel lyng og udbredt vækst af blåtop. Bekæmpelse af invasive arter som bjergfyr kan være nødvendig for at sikre naturtypen.

Natravn er på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde F121. Den er senest registreret i området i 2021. Heden skal have områder med bar og løst sand, områder med lav vegetation for at være et egnet levested for natravnen.

Naturstyrelsen har desuden observeret bilag IV arter i form af markfirben på arealet i 2015 og 2020. Arten er afhængig af områder med bar og løst sand, områder med lav vegetation og en bred variation af flora. Der er på nuværende tidspunkt kun få områder med bart jord, samt meget monoton flora.

Der er af arter særlig interesse registreret Cypres-ulvefod. En plante som kun er registreret få steder i lande dog med fare for bortskygning af lyng og græs. Hvis plantevæksten ikke holdes nede ved enten græsning eller afbrænding, forsvinder ulvefoden herunder liden ulvefod og almindelig ulvefod fra heden. Guldblomme er sparsomt registreret. Ensianblåfuglen, som er knyttet til blomsten klokkeensian, er tidligere registreret i nærheden af heden.

Af ansøgningen fremgår endvidere:

”...

Formål med afbrænding

...at fjerne førnlaget, reducere det opbyggede tørvelag og på sigt blotlægge mineraljorden. Dette skaber plads til foryngelse af lyng samt spredning af andre arter. Det ændrer på sigt også surhedsgraden, som generelt er for lav på jyske heder. Fordelen er yderligere, at afbrænding ikke fjerner fosfor og kationer men kun kvælstof. Dværgbuske er afhængig af store mængder fosfor, og kationerne hæmmer græssets vækst...

For at kunne få det mest optimale udbytte af afbrændingen ønskes dette gjort ved mosaikafbrænding af delarealer med en størrelse på op til 20 ha. pr. delområde. Selve afbrændingen bliver udført med eget udstyr og egne uddannede folk i den tilladte periode 1. september – 31 marts, med fokus på forårsafbrænding for det bedste resultat...

Formål med afgræsning af får

Naturstyrelsens ønske om at græsse heden med får på de brændte områder er del af den langsigtede udvikling af naturværdier på heden. Græsningen øger effekten af afbrændingen ved at fjerne evt. nyspiret græs... Der vil stå midlertidige hegn i delområder, hvor der skal græsses. Projektet startes op som et 2 årigt projekt på ca. 50 ha af den knap 120 ha store hede. Derefter udbydes arealet for en længere periode. Ved at græsse målrettet med hyrdning kan områder med sensibel vegetation skånes aktivt, ligesom det er muligt aktivt at presse de konkurrence dygtige arter.

...

Hensyn

Der vil blive taget højde for de udpegningsarter og naturtyper der er registreret på arealet. Områder med sårbar vegetation vil blive ekskluderet fra enten at blive brændt, græsset eller begge dele vurderet ud fra hvad det er for en type vegetation eller behov. Derudover vil der blive brændt i områder eller perioder som ikke påvirker natravnen i dens yngletid...

De sårbare plantearter fundet på heden vil blive registreret og informeret om til hyrden, således så fårene kan styres uden om disse.

De steder dyrene kommer til at overnatte er arealer som er kraftigt domineret af blåtop, eller med gammel lyng hvor det kan være til fordel at tørvelaget brydes og sandet blottes. Dette giver spiremuligheder for lyng, men også andre urter.

Der vil kun blive brændt i områder med gammel lyng og/eller kraftig dominans af græs eller siv. De næringsfattige klitter vil ikke blive brændt. Her vil der blot blive hyrdet for at fjerne gyvel og glansbladet hæg, som har et begyndende indtag på disse dele af heden.

Der vil blive lavet løbende undersøgelser af græssets udbredelse, lyngens påvirkning, og diverse urters spredning på arealet.

...”

Fredningsnævnets behandling af sagen:

Fredningsnævnet har ved mail af 25. maj 2022 til Naturstyrelsen v/biolog Birgitte Hyldal Vollmer, Haderslev Kommune, Miljøstyrelsen, Slot- og Kulturstyrelsen, Museum Sønderjylland, Danmarks Naturfredningsforening/København, Danmarks Naturfredningsforening/Haderslev, Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, Dansk Ornitologisk Forening, Friluftsrådet centralt og Friluftsrådet Haderslev anmodet om eventuelle bemærkninger til ansøgningen med høringsfrist den 9. juni 2022.

I mail af 9. juni 2022 har Haderslev Kommune anført:

”

Området ved Åskov hede er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 som hede. Haderslev Kommune er myndighed på naturbeskyttelseslovens §3. Det ansøgte område ligger i Natura 2000 område og der forekommer arter på habitatdirektivets bilag IV.

Det ansøgte kræver en dispensation efter naturbeskyttelseslovens §3, idet projektet medfører/sigter efter at ændre tilstanden af arealerne. Haderslev Kommune er indstillet på at give dispensation til den ansøgte afbrænding og afgræsning under forudsætning af at projektet er direkte forbundet med og nødvendig for Natura 2000 områdets forvaltning og at der ikke sker beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder for bilag IV arter eller andre sårbare og sjældne arter. Der vil blive stillet vilkår for at sikre disse hensyn. En dispensation vil også være betinget af at Fredningsnævnet kan tillade det ansøgte i forhold til fredningskendelsen.

Området er i Miljøstyrelsens Natura 2000-basisanalyse for området, kortlagt som visse- og revling-indlandsklit. I basisanalysen redegøres for, at naturtyperne visse- og revling-indlandsklit, på dele af naturtypen, har større dækning med middelhøj græs- og urtevegetation end optimalt for naturtyperne. Det ansøgte projekt sigter efter, vha. ved afbrænding og afgræsning, at mindske andelen af græsser og derved forbedre naturværdierne. Det vurderes at projektet er direkte forbundet med Natura 2000 områdets forvaltning. Projektet er derfor ikke omfattet af habitatdirektivets krav om habitatvurdering i forbindelse med dispensation efter Naturbeskyttelseslovens §3.

Naturstyrelsen har i sin ansøgning beskrevet, at der vil blive taget hensyn til de udpegningsarter og naturtyper der er registreret på arealet.

Der kan ikke dispenseres efter naturbeskyttelseslovens §3 hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV arter. Der er registreret markfirben på arealet. Naturstyrelsen beskriver at arten er afhængig af områder med bar og løst sand med lav vegetation. Idet projektet sigter efter at bevare arealet lysåbent, kan det være til fordel for den økologiske funktionalitet af arten. I så fald vil der kunne dispenseres.

Markfirben er omfattet af naturbeskyttelseslovens §29a hvorefter arten ikke forsætligt må forstyrres med skadelig virkning for arten og bestanden. Yngle og rasteområder må ikke beskadiges eller ødelægges. Miljøstyrelsen er myndighed på denne paragraf.

Der anmodes om at ansøger redegør nærmere for den nuværende bestand af markfirben og for eventuelle konsekvenser for arten og bestanden som følge af projektet. Det bør beskrives hvordan artens økologiske funktionalitet sikres i forbindelse med projektet. Det afgørende er at der er vished for at det sikres at den økologiske funktionalitet opretholdes og den lokale bestand ikke skades. Dette gælder både i tid og rum. Midlertidige skader for arten skal også undgås. Ødelæggelse af en enkelt lokalitet kan være acceptabel forudsat at det samlede yngle- og rasteområde (netværk) ikke forringes.

...”

Naturstyrelsen besvarede den 14. juni 2022 kommunens hørings svar og oplyste:

”...

I 2020 registrerede Miljøstyrelsen 9 individer af markfirben på Åskov hede.

Ifølge forvaltningsplanen for Markfirben, udviklet af Naturstyrelsen, er biotopkravende for arten følgende:

Soleksponeret skråninger og skrænter

- Disse virker også som overvintringskvarter da de hurtigt varmes op i foråret og efteråret.

Partier med løs, veldrænet, soleksponeret jord

- Ynglesuccesen er betinget af æglægningen kan finde sted i varm, løs, veldrænet jord.

Spredte småbuske

- Hedelyng og lignende giver skjul og mulighed for thermoregulering.

Træstammer, grene, kvasbunker, sten, stenbunker

- Er hurtigt opvarmede solepladser, som isolere mod kulde og jordens fugtighed.

- Beskytter mod rovdyr.

- Kan bruges som overvintringssteder.

Artsrig, løstdækkende, lav til halvhøj urte og græsvegetation

- Levested for et artsrigt insektliv.

Jf. NOVANA kortlægning af markfirben, er tilgroning af levesteder grundet manglende afgræsning, bestandsopsplitning og isolering med til at gøre markfirben sårbare på indlandslokaliteter.

På nuværende tidspunkt er det sparsomt med arealer der er velegnede levesteder jf. ovenstående på Åskov hede. De indsandede klitter står delvist med sparsomt vegetation og blotlagt mineraljord, men er i fare for tilgroning med gyvel, glansbladet hæg og græs. Klitterne opfylder til dels markfirbenets biotopkrav, men udgør kun en lille andel af Åskov hede med begrænsede spredningsmulighederne til andre potentielt velegnede biotoper. Disse arealer vil ikke blive brændt eller græsset grundet deres allerede sparsomme vegetation, og forbliver dermed uforstyrret til fordel for markfirbenet.

Det frarådes at brænde større hedearealer, samt have intensivt afgræsning, da dette kan resultere i tætdækkende lyng i samme aldersstadiet, hvilket forringer markfirbenets økologiske funktionalitet.

Naturstyrelsen vil brænde i mindre mosaikker af 5- 10 ha ud af hedens ca. 100 ha, med fokus på de græsdominerede arealer, og arealer med udgåede lyng. Dette vil være med til at skabe større variation i lyngens livsstadier, begrænse græssets dominans og fremme udbredelsen af blomstrende urter.

Markfirben overvintre under jorden på soleksponerede skrænter og begynder først at komme frem i midt marts afhængig af forårsvejret.

Afbrænding af heden sker senest d. 31 marts hvis vejret er gunstigt, som følge af lovgivningen. De arealer som bliver brændt er arealer domineret af blåtop, bølget bunke og rørhvene. Dette er arealer ugunstige for markfirbenet at overvintre i.

Der græsses med hyrdede får og i flytbare hegninger af størrelser på ca. 15 ha. Hegningerne står i områder domineret af blåtop, bølget bunke og rørhvene for at presse arternes udbredelse, skabe mulighed for spiring af urter og lyng, samt åbne op for mineraljorden. Der vil blive græsset i perioden 1/4 – 1/10 afhængig af fødegrundlaget. Er der arealer inden for hegningen med sårbar flora, eksempelvis ulvefod eller guldblomme, hegnes dette fra.

I juni-juli lægger hunnen æg i løs jord på arealer med sparsom vegetation og småbuske. På Åskov hede vil det sandsynligvis være på de tidligere omtalte arealer med sårbar vegetation. Da der ikke bliver græsset på

disse arealer, giver det æggene fred til at klækkes. De indlandsklitter der vurderes at have fordel af at blive græsset, vil fårene blive drevet over af hyrden en enkelt dag eller to, og først sidst på året for at begrænse evt. skade på yngleområde, samt øge chancen for frøspredning af positive arter.

Indsatsen vil som udgangspunkt ske på arealer, der biotopmæssigt ikke er velegnet for markfirben. På sigt vil plejetiltaget potentielt kunne skabe større sammenhæng i artens udbredelse og bestandsudviklingen.

...”

Den 17. juni 2022 skrev Haderslev Kommune herefter:

”

Både i forbindelse med fredningsnævnets behandling af sagen og ved kommunens behandling af dispensation efter naturbeskyttelseslovens §3, skal det vurderes, om der sker negativ påvirkning af bilag IV arter efter habitatdirektivet. I denne sag er en vurdering i forhold til markfirben aktuell. Naturstyrelsen har sendt en redegørelse for markfirbenets biotopkrav, en beskrivelse af den nuværende tilstand af levestedet og en beskrivelse af hvordan projektet vil sikre at der ikke sker negativ påvirkning af markfirbenet. Ud fra denne redegørelse vurderer Haderslev Kommune, at den økologiske funktionalitet for markfirbenet ikke vil blive negativt påvirket ved projektet.

I forhold til Natura 2000 området er det Haderslev Kommunes opfattelse at projektet ikke er omfattet af krav om vurdering efter habitatbekendtgørelsen, idet projektet er direkte forbundet med eller nødvendig for Natura 2000-områdets forvaltning.”

Fredningsnævnet har indhentet teknisk bistand fra Miljøstyrelsen, der i mail af 16. august 2022 har oplyst:

”...

Miljøstyrelsen har gennemgået Naturstyrelsens redegørelse for markfirbenets (*Lacerta agilis*) økologiske funktionalitet på Åskov hede af 14.6.2022.

Det vurderes, at det ansøgte ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for bilag IV-arten markfirben (*Lacerta agilis*).

...”

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke strider mod formålet med fredningen. Videregående afvigelser fra en fredning end nævnt i stk. 1, og helt eller delvis ophævelse af en fredning kan, jf. stk. 5, kun foretages efter reglerne om gennemførelse af fredninger. Som følge af beliggenheden skal betingelserne i naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 tillige være opfyldt. Ifølge denne bestemmelse kan fredningsnævnet kun meddele dispensation fra en fredning eller en foreslået fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for.

Fredningen har til formål at sikre, at arealet skulle henligge i dets daværende tilstand uden forstlig behandling, kultivering eller afvanding.

Fredningsnævnet finder, at det ikke vil være i strid med fredningens formål at ændre driften i form af afbrænding af heden, samt afgræsning med får. Fredningsnævnet lægger vægt på, at der er tale om plejetiltag, der skal sikre og forbedre naturværdierne på arealet med fokus på at bevare den som

visse - og revlings - indlandsklit, med islæt af urter såsom klokkeensian, gøgeurter og guldblomme, samt flere arter af ulvefod.

Fredningsnævnet lægger med hensyn til naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 vægt på oplysninger om, at den økologiske funktionalitet for markfirbenet ikke vil blive negativt påvirket ved projektet.

Derfor meddeler Fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1 og stk. 2, Naturstyrelsen dispensation til det ansøgte på vilkår,

at ændringen af driften og plejetiltagene gennemføres i overensstemmelse med ansøgningen, og

at tilladelsen er tidsbegrænset til foreløbig 10 år.

Klagevejledning:

Der kan inden 4 uger efter den dag, denne afgørelse er meddelt, klages til Miljø- og fødevareklagenævnet over afgørelsen. Hvis afgørelsen er offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Borgere, virksomheder, myndigheder og organisationer skal indsende klagen til Miljø- og fødevareklagenævnets klageportal via borger.dk eller virk.dk.

Der er et direkte link til borger.dk og virk.dk via Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk/planklagenaevnet.

Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb.

En klage skal være tilgængelig for førsteinstansen i Klageportalen senest kl. 23:59 på den dag, hvor klagefristen udløber. Det indebærer, at klager har godkendt og betalt gebyr/bestilt faktura i Klageportalen.

Klageren skal oplyse sit CPR-nummer eller CVR-nummer.

Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside indeholder information om beregning af klagefrister i de tilfælde, hvor en klager anmoder om at blive undtaget fra brug af Klageportalen.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr. Gebyret udgør for privatpersoner 900 kr. Virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder skal betale 1.800 kr. for behandling af eller genoptagelse af en klage. Det nævnte gebyr reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Gebyret er endnu ikke reguleret for 2017, men vil blive teknisk efterreguleret.

Miljø- og fødevareklagenævnet påbegynder først behandlingen af en klage, når gebyret er modtaget. Klagegebyr opkræves af Miljø- og fødevareklagenævnet. Betaling af klagegebyr sker ved elektronisk overførsel eller ved indbetalingskort til Miljø- og fødevareklagenævnet. Gebyr skal indbetales indenfor en af Miljø- og fødevareklagenævnet fastsat frist. Hvis gebyret ikke indbetales inden udløbet af fristen, afvises klagen.

Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Miljø- og fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk/planklagenaevnet.

Gebyret bliver tilbagebetalt, hvis klagen bliver afvist, fordi klagefristen er overskredet, klager ikke er klage-berettiget eller fordi Miljø- og fødevareklagenævnet ikke har kompetence til at behandle klagen.

Gebyret tilbagebetales også, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, eller hvis klager får helt eller delvist medhold i klagen. Hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkommelse af afgørelsen som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og fødevareklagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Hvis klager trækker klagen tilbage, mens sagen er under behandling i nævnet, vil gebyret som udgangspunkt også blive betalt tilbage. Miljø- og fødevareklagenævnet kan dog beslutte, at gebyret ikke tilbagebetales, hvis klagen trækkes tilbage på et tidspunkt, hvor nævnet allerede har foretaget en stor del af sagsbehandlingen.

Tilladelsen må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at tilladelsen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Såfremt projektets gennemførelse kræver tilladelse eller dispensation efter anden lovgivning, skal ansøgerne rette henvendelse til den myndighed, der administrerer tilladelser eller dispensationer i henhold til denne lovgivning.

Fredningsnævnet for Sydjylland, Sydlig del
Esbjerg den 30. august 2022

Margit O. Laub
formand

Denne afgørelse er sendt til:

Naturstyrelsen v/biolog Birgitte Hyldal Vollmer, birvo@nst.dk
Haderslev Kommune, post@haderslev.dk; hhar@haderslev.dk
Miljøstyrelsen, mst@mst.dk;
Slot- og Kulturstyrelsen, post@slks.dk
Museum Sønderjylland, planer@msj.dk
Danmarks Naturfredningsforening/København, dn@dn.dk
Danmarks Naturfredningsforening/Haderslev, haderslev@dn.dk
Dansk Botanisk Forening Jyllandskredsen, finn.borchsenius@sm.au.dk
Dansk Ornitologisk Forening, gert.fahlberg@bbsyd.dk
Friluftsrådet centralt: fr@friluftsradet.dk
Friluftsrådet Haderslev: m.martinsen@mail.tele.dk